

ความรุนแรงในครอบครัว: สาเหตุ ผลกระทบ และแนวทางการช่วยเหลือ

อังคณา ช่วยคำชู

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บทคัดย่อ

การกระทำรุนแรงในครอบครัวเกิดจากหลายสาเหตุรวมกัน คือสาเหตุด้านตัวบุคคล สาเหตุด้านครอบครัว สาเหตุด้านสังคมและสาเหตุจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจ เมื่อมีปัญหาการกระทำรุนแรงในครอบครัวจะส่งผลให้ครอบครัวไม่สามารถทำหน้าที่ครอบครัวที่ดีได้ เพราะความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวได้ถูกทำลายลง ไม่สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างเป็นสุข และเกิดผลกระทบต่อสังคม แนวทางในการป้องกันและแก้ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ควรเริ่มจากการให้ความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องครอบครัว อบรมเลี้ยงดูลูกผู้ชายและลูกผู้หญิงให้ได้รับความเสมอภาค ปรับเปลี่ยนทัศนคติโดยไม่เหมืองว่าปัญหาความรุนแรงในครอบครัวเรื่องส่วนตัว ทุกภาคส่วนในสังคมควรมีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหา รวมทั้งให้สื่อมวลชนช่วยรณรงค์การป้องกันปัญหา การให้การช่วยเหลือผู้ถูกกระทำรุนแรงในครอบครัว ลำดับแรกจะเน้นการดูแลให้ความปลอดภัยทั้งด้านร่างกายและจิตใจฟื้นฟูสภาพจิตใจของผู้ถูกกระทำรุนแรงให้กลับสู่ภาวะปกติ จากนั้นจึงมาใช้วิธีการหาแนวทางแก้ปัญหาหรือหาทางออกร่วมกัน ปรับความเชื่อ ทัศนคติของผู้ที่ถูกกระทำรุนแรงใหม่ โดยเน้นความเท่าเทียมระหว่างเพศ เสริมสร้างความเชื่อมั่นในการเผชิญปัญหาและจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นให้ทางเลือกและโอกาสในการตัดสินใจ ให้กำลังใจและช่วยแนะนำแหล่งช่วยเหลือให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุข

คำสำคัญ : ความรุนแรงในครอบครัว, ครอบครัว, ปัญหาสังคม

บทนำ

ปัจจุบันสถาบันครอบครัวได้มีการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปจากเดิม การพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคม ทำให้ระบบเศรษฐกิจ สังคมการเมือง วัฒนธรรม ประเพณีต่างๆ ได้เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้โครงสร้างครอบครัวเปลี่ยนไป จากครอบครัวใหญ่เป็นครอบครัวขนาดเล็ก เมื่อมีปัญหาต่าง ๆ ภายในครอบครัวต้องเผชิญด้วยตนเอง ไม่มีผู้เข้ามาไกล่เกลี่ยปัญหา ขาดการควบคุมอารมณ์และทักษะในการแก้ไขความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์[1] ซึ่งสาเหตุของปัญหาที่เกิดจากครอบครัวประเเมนจากสภาพปัญหาต่างๆที่สำคัญ

ได้แก่ ความไม่พร้อมทั้งร่างกาย จิตใจ และวุฒิภาวะของหญิงและชายที่จะสร้างครอบครัว หรือการไม่ได้เตรียมความพร้อมของครอบครัว ซึ่งมีผลต่อทัศนคติและค่านิยมที่ผิดๆ ในเรื่องบทบาทของสามีและภรรยา [2] โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาความสัมพันธ์ในครอบครัวทำให้ไม่เข้าใจกันขาดทักษะในการแก้ปัญหาอย่างเหมาะสม ก่อให้เกิดความขัดแย้ง และหากสะสมความขัดแย้งเป็นเวลานาน ความขัดแย้งนั้นอาจขยายเป็นความรุนแรงในครอบครัวในที่สุด ส่งผลให้เกิดความรุนแรงในครอบครัวและการหย่าร้างตามมาได้

ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวอาจมิใช่เป็นเรื่องใหม่ แต่เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นมาช้านาน เพียงแต่ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในอดีตถูกรอบำโดยกฎหมาย ทั้งนี้ปรากฏการณ์การกระทำรุนแรงในครอบครัวสามารถเกิดขึ้นในทุกสังคม โดยมีปรากฏการณ์ที่เป็นปัญหา เช่น การทารุณกรรมทางร่างกาย การล่วงเกินทางเพศ การทำร้ายด้วยวาจา หรือข่มเหงทางจิตใจ โดยส่วนใหญ่ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อผู้เคราะห์ร้ายจะเป็นผู้หญิงและเด็ก [3] ปัจจุบันพบว่าปัญหาความรุนแรงในครอบครัวมีเกิดขึ้นอย่างมาก ซึ่งจะสามารถเห็นได้ตามสื่อต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นทางสื่อโทรทัศน์หรือหนังสือพิมพ์ โดยจะพบว่ามีความเกี่ยวข้องกับ ความรุนแรงในครอบครัวเพิ่มมากขึ้น และพบว่าปัญหาความรุนแรงในครอบครัวมีแนวโน้มสูงขึ้นและซับซ้อนมากขึ้น ที่สำคัญก็คือสิ่งที่ปรากฏเป็นข่าวนั้นมีเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ในความเป็นจริงมีการกระทำรุนแรงมากกว่าที่ปรากฏเป็นข่าวหลายเท่า เพียงแต่คนที่ถูกรกระทำไม่ยอมเป็นข่าว เพราะการเป็นข่าวอาจหมายถึงการต้องเปลี่ยนแปลงชีวิต รวมทั้งต้องหวาดระแวงและวิตกกังวลกับการถูกกล่าวขณและตอกย้ำจากสังคม[4] และเป็นปัญหาของสังคมและประเทศชาติ หากไม่ได้รับการแก้ไข

สาระสำคัญของความรุนแรงในครอบครัว

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 3 ได้ให้ความหมาย “ความรุนแรงในครอบครัว” ไว้ว่า เป็นการกระทำใด ๆ โดยมีมุ่งประสงค์ให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพ หรือกระทำโดยเจตนาในลักษณะที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัว หรือบังคับหรือใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรมให้บุคคลในครอบครัวต้องกระทำการ ไม่กระทำการ หรือยอมรับการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดโดยมิชอบ แต่ไม่รวมถึงการกระทำโดยประมาท [5] โดยจำแนกตามรูปแบบการกระทำ ความรุนแรง ได้ 5 ประเภท ได้แก่

1) การกระทำรุนแรงทางกาย ซึ่งหมายถึง การใช้กำลังและ/หรือ อุปกรณ์ใด ๆ เป็นอาวุธทำร้ายร่างกายเกินกว่าเหตุ มีผลทำให้ร่างกายได้รับบาดเจ็บ พิการหรือเสียชีวิต

2) การกระทำความรุนแรงทางจิตใจ หมายถึง การกระทำใด ๆ ที่มีผลให้ผู้ถูกระทำได้รับความกระทบกระเทือนด้านจิตใจหรือเสียสิทธิเสรีภาพ ได้แก่ การทอดทิ้ง การดูถูกเหยียดหยาม หรือดูต่ำ การกักขังหน่วงเหนี่ยว เป็นต้น

3) การกระทำความรุนแรงทางเพศ หมายถึง การกระทำที่มีผลให้ผู้ถูกระทำได้รับความเสียหายเกี่ยวข้องกับเรื่องเพศ ได้แก่ การถูกข่มขืน การถูกกลั่นแกล้ง อนาจาร และการถูกบังคับค้าประเวณี [6]

4) การทอดทิ้ง หมายถึง การทอดทิ้งผู้ที่ไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ เช่น เด็ก ผู้สูงอายุ ผู้ที่มีจิตฟั่นเฟือน เป็นต้น

5) การล่อลวง บังคับแสวงหาผลประโยชน์ คือ การใช้ผู้หญิงในกิจกรรมซึ่งสนองประโยชน์แก่คนอื่น ไม่ว่าจะเป็นประโยชน์ด้านการเงิน ด้านเพศหรือด้านอำนาจทางการเมือง โดยบั่นทอนความเป็นอยู่ที่ดีทางร่างกายและจิตใจของผู้หญิง และถึงขั้นคุกคามต่อความปลอดภัยของผู้หญิงด้วยกิจกรรมเหล่านี้ได้แก่ การใช้แรงงาน การค้าประเวณี การผลิตสื่อลามกเกี่ยวกับผู้หญิง [7]

ความรุนแรงในครอบครัวเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในทุกสังคม ชนชั้น ฐานะและระดับการศึกษา โดยอาจมีรูปแบบและระดับที่ต่างกัน ซึ่งทำให้คนได้รับอันตรายหรือเสี่ยงต่ออันตรายทั้งทางร่างกาย จิตใจ พัฒนาการ สังคม สิทธิเสรีภาพ รวมทั้งศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ไม่ว่าในที่ส่วนตัวหรือสาธารณะ [8] ผู้ถูกระทำความรุนแรงนั้นเป็นบุคคลในครอบครัว ซึ่งหมายถึง คู่สมรส คู่สมรสเดิม ผู้ที่อยู่กินหรือเคยอยู่กินฉันสามีภรรยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรส บุตร บุตรบุญธรรม สมาชิกในครอบครัว รวมทั้งบุคคลใดๆ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยและอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็น เด็ก ผู้หญิง ผู้ชาย หรือผู้สูงอายุ โดยความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดจากการทำร้ายมีหลายกรณี เช่น สามเษกทำร้ายภรรยา บิดาหรือมารดาทำร้ายบุตร ผู้ที่แข็งแรงกว่าทำร้ายบุพการีที่มีความชราภาพหรือญาติผู้ใหญ่ที่มีความอ่อนแอทางสรีระรวมทั้งผู้ที่ต้องพึ่งพาทางเศรษฐกิจสังคม[6,9] แต่ส่วนใหญ่พบว่าผู้ถูกระทำจะเป็นเด็กและผู้หญิง เนื่องจากทัศนคติของคนในสังคมซึ่งพบว่า มีความเหลื่อมล้ำในความสัมพันธ์เชิงอำนาจ เป็นความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกัน โดยฝ่ายชายมีอำนาจเหนือกว่าฝ่ายหญิง อันเนื่องมาจากบทบาทของผู้หญิงและผู้ชายถูกหล่อหลอมทางสังคมอย่างแตกต่างกัน แต่สิ่งสำคัญอย่างหนึ่งทำให้ความรุนแรงยังดำรงอยู่ คือ การที่สังคมยอมรับว่าความรุนแรงในครอบครัวโดยเฉพาะความรุนแรงของสามีต่อภรรยาถือเป็นเรื่องปกติภายในครอบครัว บุคคลภายนอกไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยว

สถานการณ์ปัญหาการกระทำความรุนแรงในครอบครัว

จากรายงานข้อมูลสถานการณ์ด้านความรุนแรงของประเทศไทยและตามมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 เกี่ยวกับภาพรวมของสถิติความรุนแรงในครอบครัว ปี 2553 ของสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2553 พบว่าจำนวน

เหตุการณ์ความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และความรุนแรงในครอบครัวมีจำนวน 916 เหตุการณ์ มีจำนวนผู้กระทำความรุนแรงเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง หรือคิดเป็นร้อยละ 86.23 ของจำนวนผู้กระทำทั้งหมด โดยความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำและผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวเป็นสามีทำร้ายภรรยา 531 รายคือร้อยละ 61.1 ที่เหลือเป็นความสัมพันธ์แบบอื่นๆสำหรับประเภทความรุนแรงแบ่งออกเป็นความรุนแรงทางร่างกาย ทางจิตใจ ทางเพศ ทางสังคม จากจำนวนเหตุการณ์ความรุนแรง 1,191 เหตุการณ์ พบว่า เป็นความรุนแรงทางร่างกายมากที่สุด คือร้อยละ 61.29 รองลงมาคือ ความรุนแรงทางจิตใจ คือร้อยละ 27.54 จำนวนผู้ถูกกระทำความรุนแรงทุกประเภท มีเพศหญิงถูกกระทำความรุนแรงมากกว่าเพศชาย คิดเป็นสัดส่วน 8.5 : 1 ในประเภทความรุนแรง แม้ผู้ถูกกระทำความรุนแรงทางเพศ จะมีจำนวนน้อยกว่ามากเมื่อเทียบกับความรุนแรงทางร่างกายและจิตใจ แต่ผู้หญิงถูกกระทำความรุนแรงทางเพศมากที่สุดคือร้อยละ 94.55 เมื่อเปรียบเทียบกับผู้ถูกกระทำที่เป็นผู้ชาย รองลงมาเป็นความรุนแรงทางกาย จิตใจ และสังคมตามลำดับ [6]

ข้อมูลจากศูนย์พึ่งได้ (OSCC) กระทรวงสาธารณสุขได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลและรายงาน ว่า ผู้หญิงและเด็กหญิงถูกกระทำความรุนแรงมีสัดส่วนใกล้เคียงกันตั้งแต่ปี 2548-2552 โดยอยู่ในช่วงร้อยละ 41-51 มีสัดส่วนรวมกันมากกว่าร้อยละ 90 ในขณะที่เด็กชายถูกกระทำด้วยความรุนแรงประมาณร้อยละ 6-10 ความรุนแรงทางกายและความรุนแรงทางเพศมีสัดส่วนมากที่สุดทุกปี เมื่อเปรียบเทียบกับความรุนแรงลักษณะอื่นๆ กล่าวคือในปี 2552 ความรุนแรงทางกายมีร้อยละ 48.30 และความรุนแรงทางเพศร้อยละ 43.50 ตามลำดับ ส่วนความรุนแรงทางจิตใจมีร้อยละ 6.20 นอกจากนี้ในปี 2553 เกี่ยวกับจำนวนผู้ถูกกระทำความรุนแรงแยกเป็นรายภาค พบว่า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีจำนวนเด็กและสตรีถูกกระทำความรุนแรงมากที่สุด ร้อยละ 29 รองลงมาเป็นภาคกลาง ร้อยละ 28 ภาคเหนือ ร้อยละ 19 ภาคใต้ ร้อยละ 17 และภาคตะวันออก ร้อยละ 7 [11] และจากรายงานสถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัวผ่านเว็บไซต์ www.violence.in.th ของสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ซึ่งเป็นหน่วยงานระดับประเทศและได้จัดทำระบบข้อมูลความรุนแรงต่อเด็ก สตรีและความรุนแรงในครอบครัว พบว่าสถิติความรุนแรงต่อเด็ก สตรีและความรุนแรงในครอบครัวคิดตามจำนวนเหตุการณ์ความรุนแรงในตั้งแต่ปีพ.ศ. 2551 - 2554 พบว่ามีจำนวนเหตุการณ์ความรุนแรงสูงเพิ่มขึ้นทุกปี ดังปรากฏในตารางต่อไปนี้ [4]

ตาราง แสดงจำนวนเหตุการณ์ความรุนแรงในตั้งแต่ปีพ.ศ. 2551 – 2554

ปี	จำนวน เหตุการณ์ ความ รุนแรง	จำนวนผู้กระทำ				จำนวนผู้ถูกระทำ			
		ชาย	หญิง	ไม่ระบุ	รวม	ชาย	หญิง	ไม่ระบุ	รวม
2551	56	47	2	0	49	1	47	0	48
2552	379	271	36	9	316	35	270	4	309
2553	973	673	89	17	779	81	679	19	779
2554	987	662	61	14	737	84	679	5	768

ดังนั้นจึงแสดงให้เห็นว่า ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นในสังคมนั้น ส่วนใหญ่ผู้ที่ถูกระทำรุนแรงจะเป็นผู้หญิงและเด็ก และผู้ที่กระทำรุนแรงส่วนใหญ่จะเป็นผู้ชาย โดยผู้หญิงที่ถูกกระทำรุนแรงมักถูกระทำทั้งด้านร่างกายและกระทำรุนแรงทางเพศ ทำให้เห็นถึงปัจจัยด้านเพศมีความสำคัญที่ส่งผลต่อความรุนแรง ทั้งปัจจัยทางชีวภาพที่ผู้หญิงมีสรีระที่บอบบางกว่า มีบทบาททางเพศเป็นภรรยา โดยผู้ชายที่กระทำรุนแรงในครอบครัวส่วนใหญ่มีบทบาททางเพศเป็นสามีความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่แสดงถึงชายเป็นใหญ่ เกิดความสัมพันธ์ทางเพศที่แตกต่างและไม่เท่าเทียมกันระหว่างเพศหญิงและเพศชาย วัฒนธรรมชายเป็นใหญ่นี้เองที่เป็นสาเหตุของการกระทำรุนแรงรูปแบบอื่น ๆ เพราะถูกหล่อหลอมให้เรียนรู้ที่จะครอบงำ ควบคุม แสวงหาประโยชน์ ไม่ไว้ใจ ไม่รับฟังความคิดเห็น ไม่เคารพผู้หญิงที่เป็นภรรยา แม่ พี่สาว น้องสาว หรือลูกสาวของตนเองแล้ว วัฒนธรรมชายเป็นใหญ่ยังได้หล่อหลอมผู้หญิงจำนวนมากให้ยอมรับกับการถูกควบคุม แต่ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในสังคม สังคมเรียนรู้ที่จะยอมรับความเท่าเทียมทางเพศภายในครอบครัว เกิดยอมรับและเข้าใจกันและกัน สร้างความเท่าเทียมทางเพศ และสังคมมองว่าปัญหาความรุนแรงในครอบครัวเป็นเรื่องที่ควรให้การช่วยเหลือเป็นปัญหาของสังคมปัญหาหนึ่ง สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมก็จะสามารถเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวก็จะลดลงหรือไม่สามารถเกิดขึ้นได้

ปัจจัยและสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับการปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในครอบครัว

ความรุนแรงในครอบครัวสามารถเกิดขึ้นได้ในทุกระดับของสังคม และมาจากหลายปัจจัย ทั้งปัจจัยด้านบุคคล ครอบครัว สังคม วัฒนธรรมและเศรษฐกิจ ปัจจัยทั้งหมดล้วนเป็นปัจจัยเสี่ยง (Risk Factor) ที่นำไปสู่การกระทำรุนแรงในครอบครัวทั้งสิ้น โดยพบว่ามีปัจจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1) ปัจจัยด้านค่านิยม เจตคติ ที่สังคมยังมีค่านิยมและเจตคติที่ไม่เหมาะสม เกี่ยวกับความไม่เท่าเทียมกันระหว่างหญิงกับชาย เช่น แนวคิดที่ว่าภรรยาเป็นสมบัติของสามี ลูกเป็นสมบัติของพ่อแม่ ผู้ชายมีอำนาจเหนือผู้หญิง ผู้หญิงเป็นวัตถุทางเพศ เจตคติของสังคมในเรื่องบทบาทหญิงชาย ให้ความสำคัญและคาดหวังเพศชายในฐานะผู้นำ ผู้ตัดสินใจ ผู้สืบทอดเชื้อสายทางครอบครัว เพราะเพศชายมีร่างกายที่แข็งแรงกว่าสามารถปกป้องผู้อ่อนแอทางร่างกาย คือผู้หญิงและเด็กได้ และมีความเชื่อที่ผิด ๆ เกี่ยวกับการปัญหาความรุนแรง เช่น ความรุนแรงในครอบครัวเป็นเรื่องส่วนตัว ความรุนแรงทางเพศเกิดขึ้นเพราะ ผู้หญิงเป็นฝ่ายผิด หรือสมยอมเอง ทำให้ผู้ประสบปัญหาพยายามปิดไว้เป็นความลับ และด้วยความเชื่อดังกล่าวทำให้คนในสังคมไม่ต้องการ เข้าไปยุ่งเกี่ยวและให้ความช่วยเหลือ ทำให้ปัญหาเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ

2) ปัจจัยด้านครอบครัว ความไม่พร้อมที่จะมีครอบครัวตั้งแต่ร่างกาย จิตใจ อายุ สุขภาพอนามัย และฐานะทางเศรษฐกิจ ส่งผลให้เกิดความรุนแรงในครอบครัวได้ รวมทั้งพฤติกรรมของคู่สมรสได้ก่อให้เกิดความรุนแรงในครอบครัว เช่น การนอกใจคู่สมรส การดื่มสุรา การติดการพนัน การไม่ช่วยแบ่งเบาภาระในครอบครัว เช่น ด้านเศรษฐกิจ งานบ้าน การดูแลลูก การขาดการให้ความรู้เกี่ยวกับการเตรียมตัวเป็นพ่อแม่ที่ดี หน้าที่ของพ่อแม่ การเลี้ยงดู ให้ความอบอุ่นแก่ลูก การอบรมเลี้ยงดูลูกชายหญิงไม่เท่าเทียมกัน ขณะที่ลูกผู้หญิงได้รับการอบรมให้เป็นกุลสตรีว่านอบน้อมง่าย ในขณะที่อบรมลูกผู้ชายให้เข้มแข็ง ความเป็นลูกผู้ชาย มีอิสระ มีเจตคติเรื่องเพศที่สามารถแสดงออกได้เต็มที่ รวมทั้งการอบรมเลี้ยงดูที่ขาด ศีลธรรม จริยธรรม ขาดการศึกษาที่ทำให้ไม่รู้บทบาทหน้าที่ของตน การขาดความรู้ในเรื่องการวางแผนครอบครัว ขาดทักษะชีวิต ทักษะในการสื่อสารที่ดีระหว่างสมาชิกในครอบครัว ที่ไม่ใช่เอาชนะกันด้วยเหตุผลอย่างเดียว

3) ปัจจัยด้านสภาวะเศรษฐกิจ จากปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ การเลิกจ้างงาน ธุรกิจล้มละลาย ค่าครองชีพสูง ทำให้เกิดความเครียด เป็นสาเหตุที่ช่วยทำให้เกิดความรุนแรงทุกรูปแบบทั้งในครอบครัวและสังคม ลักษณะนิสัยการใช้จ่ายเกินตัว บริโภคนิยม วัตถุนิยม ทำให้มีการกู้หนี้ และก่อให้เกิดความเครียด

4) สื่อ ภาพลามกอนาจารต่าง ๆ ที่เผยแพร่ทางสื่อต่าง ๆ เช่น วิดีโอ หนังสือ ภาพยนตร์ รูปภาพ สื่อทางอินเทอร์เน็ต รวมทั้งการเสพยาของมีนเมา และการเที่ยวในสถานเริงรมย์ต่าง ๆ มีส่วนช่วยให้เกิดความรู้สึกทางเพศ อาจชักจูงไปในทางที่ไม่เหมาะสมหรือก่อให้เกิดความรุนแรงได้

5) ปัจจัยด้านการศึกษา พบว่าระบบการศึกษายังไม่ให้ความสำคัญในการบรรจุหลักสูตรการเรียนการสอนเรื่องจริยธรรมทางเพศ การเป็นพ่อแม่ที่ดี สิทธิสตรี สิทธิเด็กและสิทธิมนุษยชน การให้ความรู้เรื่องเพศศึกษายังไม่เป็นที่ยอมรับอย่างจริงจัง เนื่องจากเรื่องเพศเป็นเรื่องที่ปกปิดมีผลทำให้วัยรุ่นเกิดความอยากรู้อยากเห็น อยากลอง เมื่อมีอารมณ์ทางเพศเกิดขึ้น [6] จากรายงานข้อมูลสถานการณ์ด้านความรุนแรงของประเทศไทย พบว่ามีปัจจัยที่ก่อให้เกิดการกระทำความรุนแรงในครอบครัวดังนี้ คือ การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ทำให้ขาดสติสัมปชัญญะและเกิดการทำร้าย รองลงมาคือปัญหาการพนัน ปัญหาหนี้สินจนก่อให้เกิดความเครียด และปัจจัยเกี่ยวกับสื่อที่สะท้อนเร้าอารมณ์ให้เกิดการกระทำความรุนแรง[6,12,23] ทั้งนี้ปัจจัยเรื่องการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ถือเป็นปัจจัยที่พบมากที่สุดต่อการกระทำความรุนแรงในครอบครัว

สาเหตุของความรุนแรงในครอบครัว

ความรุนแรงในครอบครัวสามารถเกิดขึ้นได้ในทุกระดับของสังคม และเกิดจากหลายสาเหตุรวมกัน ทั้ง สาเหตุด้านตัวบุคคล สาเหตุด้านครอบครัว สาเหตุด้านสังคมและสาเหตุจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจ [12] นอกจากนี้ ความเชื่อ ค่านิยม ทศนคติ ที่มีต่อการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ในทัศนะของคู่สมรสหรือสามีภรรยา ยังพบว่า สามีภรยายังมีทัศนะที่ไม่เหมาะสมเกี่ยวกับความไม่เท่าเทียมกันระหว่างหญิงกับชาย เกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงในครอบครัวถือเป็นเรื่องส่วนตัว [2] ซึ่งมีการศึกษาความเชื่อในบทบาททางเพศในสามีที่กระทำรุนแรงต่อภรรยาในบริบทสังคมวัฒนธรรมพื้นที่ภาคอีสานของ กฤตยา แสงเจริญ (2545) พบว่าสามีที่กระทำรุนแรงต่อภรยายังมีความเชื่อที่ต่างจากสามีทั่วไป โดยเชื่อว่า ผู้หญิงเป็นสาเหตุให้สามีต้องกระทำรุนแรง สามีตีภรรยาได้ถ้าไม่นับถือญาติหรือบรรพบุรุษของสามี สามีควรได้รับการอภัยถ้าตีภรรยาที่ไม่ยอมทำงานบ้าน และสามีไม่ควรได้รับการลงโทษถ้าตีภรรยาของตน แนวคิดที่ว่าภรรยาเป็นสมบัติของสามี ลูกเป็นสมบัติของพ่อแม่ ผู้ชายมีอำนาจเหนือผู้หญิง ผู้หญิงเป็นวัตถุทางเพศ เจตคติของสังคมในเรื่องบทบาทหญิงชาย ให้ความสำคัญและคาดหวังเพศชายในฐานะผู้นำ ผู้ตัดสินใจ ผู้สืบทอดเชื้อสายทางครอบครัว เพราะเพศชายมีร่างกายที่แข็งแรงกว่าสามารถปกป้องผู้อ่อนแอทางร่างกาย คือผู้หญิงและเด็กได้ [13]

ด้วยความเชื่อดังกล่าว ทำให้คนในสังคมไม่ต้องการเข้าไปยุ่งเกี่ยวหรือให้ความช่วยเหลือ ทำให้ปัญหาเพิ่มขึ้น การให้ความสำคัญและคาดหวังเพศชายในฐานะผู้นำ ผู้ตัดสินใจ ผู้สืบทอดเชื้อ

สายทางครอบครัว จะเห็นได้ชัดเจนในกรณีความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งมาจากความเชื่อของสังคมแต่ดั้งเดิมเกี่ยวกับความไม่เท่าเทียมกันระหว่างหญิงกับชาย เช่น แนวคิดที่ว่าภรรยาเป็นสมบัติของสามี ลูกเป็นสมบัติของพ่อแม่ ลูกผู้หญิงถูกอบรมสั่งสอนให้ว่านอนสอนง่ายและเมื่อแต่งงานก็ต้องเชื่อฟังสามี เก่งงานบ้านงานเรือน ในขณะที่ผู้ชายต้องเข้มแข็ง มีอำนาจเหนือผู้หญิงผู้ชายจึงมีฐานะเป็นผู้นำ ผู้ดูแลคุ้มครองผู้หญิงและเด็ก แต่ก็มีสิทธิที่จะใช้อำนาจบังคับ ควบคุมหรือแม้แต่ทำร้ายร่างกาย จิตใจได้ [6] นอกจากนี้จากรายงานวิทยานิพนธ์ของวรรณวิมล วิเชียรฉาย(2546) พบว่าทัศนคติเกี่ยวกับการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติของแพทย์และพยาบาลในการดูแลผู้ที่ถูกกระทำรุนแรงในครอบครัวอีกด้วย [14] และการศึกษาของลักษณนรา จรรย์ยานนท์(2549) ที่ศึกษาความรู้ความเข้าใจเรื่องความรุนแรงในครอบครัวปัญหาความรุนแรงในครอบครัวของชุมชน ทศนะของผู้นำชุมชน พบว่า ส่วนใหญ่ผู้นำชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาความรุนแรงในครอบครัว เคยมีประสบการณ์การพบเห็นการกระทำรุนแรงในครอบครัวของชุมชนบ่อยครั้ง [15]

สิ่งเหล่านี้ปรากฏให้เห็นต่อสังคมว่า ผู้ชายสามารถมีอำนาจเหนือกว่าทางด้าน อาชีพการงาน ด้านการเมือง และศาสนา ผู้หญิงเป็นเพศที่แสดงถึงผู้มีอำนาจที่น้อยกว่า ได้รับผลประโยชน์ต่างๆ ที่น้อยกว่า บางคนมีโลกของตนเองเฉพาะภายในบ้านและการเลี้ยงลูก [10] โดยทั่วไปภาพที่เหมารวมให้กับผู้หญิงที่ประสบกับความรุนแรงในครอบครัว เป็นไปในลักษณะของผู้ถูกระทำที่ไร้อำนาจ ในขณะที่ผู้ชายเป็นผู้กระทำ มีอำนาจเบ็ดเสร็จเด็ดขาด[16] แต่ในปัจจุบันนี้มีการรณรงค์เกี่ยวกับปัญหาความรุนแรงในเด็ก สตรีและครอบครัวมากขึ้น สังคมเริ่มเปลี่ยนมาให้ความสนใจ อีกทั้งยังมีมาตรการทางกฎหมายต่างๆ มาบังคับใช้ ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว จึงถูกเปลี่ยนมาเป็นอีกหนึ่งปัญหาที่สังคมต้องให้ช่วยเหลือ ป้องกันและแก้ไขปัญหาดังต่อไป

ผลกระทบจากปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

เมื่อมีความรุนแรงในครอบครัวหรือการทำร้ายกันภายในครอบครัวเกิดขึ้น ย่อมส่งผลกระทบต่อความบาดเจ็บทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งสามารถส่งผลให้ครอบครัวที่มีปัญหาความรุนแรงไม่สามารถทำหน้าที่ครอบครัวที่ดีได้ เพราะว่าสัมพันธ์ภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัวได้ถูกทำลายลง สามี ภรรยา หรือ พ่อ แม่ ไม่สามารถทำหน้าที่ของตนได้ดี ครอบครัวไม่สงบสุข ห่างเหิน ขาดความรัก ความสามัคคีและความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ไม่สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างเป็นสุข ในที่สุดก็เกิดการหย่าร้างกันครอบครัวแตกแยก ส่งผลกระทบต่อลูกและอาจเกิดการเลียนแบบพฤติกรรมที่รุนแรงจากพ่อแม่ได้ [17] ซึ่งผลกระทบจากปัญหาความรุนแรงในครอบครัวและนอกจากจะกระทบต่อร่างกายและจิตใจ ยังเกิดผลกระทบต่อสังคมอีกด้วย เนื่องจากผลกระทบของการกระทำรุนแรงในครอบครัว

หรือการทำร้ายกันภายในครอบครัวนั้น ไม่แตกต่างจากผลกระทบของอาชญากรรมทั่วไป และไม่ได้เกิดกับตัวบุคคลหรือครอบครัวเท่านั้น ยังเกิดผลกระทบต่อสังคมอีกด้วย เพราะการใช้ความรุนแรงในครอบครัวส่งผลกระทบต่อความสุขของคน ทั้งยังเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมาอย่างเรื้อรัง จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่สังคมต้องเข้าใจปัญหาอย่างชัดเจน ตระหนักถึงความรุนแรงของปัญหาที่เกิดขึ้น และดูแลป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาเกิดขึ้นตามมาอีกในอนาคต

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในครอบครัว

รัฐบาลได้ให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมการจัดสวัสดิการทางสังคมและการคุ้มครองสวัสดิภาพแก่ประชาชน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 40 (6) ได้กำหนดให้เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ มีสิทธิได้รับความคุ้มครองในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอย่างเหมาะสม และมีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในคดีที่เกี่ยวกับความรุนแรงทางเพศ และมาตรา 52 วรรคสอง กำหนดให้เด็ก เยาวชน สตรีและบุคคลในครอบครัวมีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากรัฐ ให้ปราศจากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม รวมทั้งมีสิทธิได้รับการบำบัดฟื้นฟูในกรณีที่มีเหตุดังกล่าว[5] และให้ความสำคัญกับกระบวนการในการจัดทำรายงานการอนุวัติตามอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women- CEDAW) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนางานในการส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชายและขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี

ข้อมูลของมูลนิธิหญิงชายก้าวไกล พบว่า ผู้ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่มาขอปรึกษามูลนิธิฯ ปี 2553 มี 914 ราย มากกว่าปี 2552 ที่มี 668 ราย ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มอายุ 31-40 ปี หากจำแนกการให้คำปรึกษา พบว่าผู้ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัวร้อยละ 40 ต้องเข้าพบนักสังคมสงเคราะห์ แบ่งตามการพิจารณาคดี พบว่า ร้อยละ 39 เป็นคดีแพ่ง และร้อยละ 21 เป็นคดีอาญา ความรุนแรงที่พบมากคือ การข่มขู่ ทำร้ายร่างกาย ที่น่าห่วงคือ สถานการณ์การตั้งครรภ์ไม่พร้อมที่ยังคงเพิ่มมากขึ้นกว่าร้อยละ 9 โดยสาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากสามีไม่รับผิดชอบ[4, 6] จากการรวบรวมข้อมูลเพื่อดำเนินคดี ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มีเพียง 74 รายที่ถูกแจ้งดำเนินคดี ในจำนวนนี้มีจำนวนคดีร้อยละ 15 ที่พนักงานสอบสวนไม่รับแจ้งความ เนื่องจากยังมองว่าเป็นเรื่องส่วนตัว และตำรวจบางรายยังไม่ว่ามีพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 [20] โดยพบว่าผู้พิทักษ์กฎหมายมักใกล้เกลี้ยให้คู่สมรสปรองดองกันมากกว่าจะดำเนินคดีตามกฎหมาย จนกล่าวได้ว่าการทำร้ายกันใน

ครอบครัวเป็นภัยเงียบที่มองไม่เห็น เป็นอาชญากรรมอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นภายใต้หลังคาบ้านที่คนทั่วไปเข้าใจว่าจะเป็นสถานที่ปลอดภัยที่สุด

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า ถึงแม้จะมีกฎหมายคุ้มครองก็ยังพบว่าผู้ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัวอีกมาก เพราะแม้ว่าจะมีการปรับเปลี่ยนกฎหมายต่างๆ เพื่อพัฒนาไปสู่ความเสมอภาคระหว่างชายหญิง แต่ก็ยังไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของกระแสสังคม ซึ่งได้มีการศึกษาผลกระทบจากแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความรุนแรงในครอบครัวของกุหลาบแก้ว ภูเฝ้าพันธ์ (2552) ที่พบว่าปัญหาในการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มีช่องว่างและมีปัญหาในการบังคับใช้หลายประการ เนื่องจาก แม้กฎหมายจะมีเพียง 18 มาตรา แต่แทบทุกมาตราต้องตีความ เช่น คำนียามของบุคคลในครอบครัว ซึ่งรวมถึงอดีตภรรยา อดีตสามี จะครอบคลุมเพียงใดต้องขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์หรือผลกระทบที่อาจเกิดกับบุตรของคู่กรณี และพบปัญหาเกี่ยวกับระบบงานที่สนับสนุนการบังคับใช้ตามพ.ร.บ.คุ้มครองฯ รวมทั้งการสร้างกลไกเครือข่ายและการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ที่ต้องอาศัยความร่วมมือของกลไก หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง[19] ซึ่งอาจยังมีความเข้าใจไม่ตรงกันในการทำงาน ทำให้ขาดความเชื่อมโยงความร่วมมือ รวมไปถึงการรับและส่งต่อเรื่องให้กับหน่วยงานที่มีภารกิจรองรับกลไกปฏิบัติงาน เช่น ตำรวจ อาจไม่มีความรู้ในการบังคับใช้ พ.ร.บ.คุ้มครองฯ หรือมีความรู้ความเข้าใจ แต่ไม่ตระหนักต่อประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัว มองว่าเป็นเพียงเรื่องส่วนตัวเท่านั้น[6,19] เนื่องจากความไม่เสมอภาคทางเพศได้มีการฝังรากลึกอยู่ในระบบคิด วัฒนธรรมความเชื่อ และความรู้ของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม

การดูแลหรือการให้การช่วยเหลือผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว

การดูแลช่วยเหลือผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว

สำหรับประเทศไทยมีบริการให้การปรึกษาสำหรับผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว ได้แก่ มูลนิธิเพื่อนหญิง ศูนย์พิทักษ์สิทธิสตรี เป็นสถานบริการที่เปิดบริการให้คำปรึกษาแนะนำและฟื้นฟูสภาพจิตใจ ตลอดจนช่วยเหลือเรื่องการค้ามนุษย์ให้แก่ผู้หญิงที่ประสบปัญหาความรุนแรงในด้านต่างๆ ซึ่งพบว่าร้อยละ 70 เป็นเรื่องความรุนแรงในครอบครัว ศูนย์พึ่งได้ที่ตั้งอยู่ในโรงพยาบาลของรัฐทุกแห่ง ที่จัดบริการช่วยเหลือเด็กและสตรีในภาวะวิกฤติจากความรุนแรง มีหน้าที่ในการให้ความช่วยเหลือเด็กและสตรีที่ถูกกระทำความรุนแรงทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และทางเพศ โดยทีมสหวิชาชีพ ซึ่งปัจจุบันได้เพิ่มจำนวนศูนย์ในโรงพยาบาลชุมชนและสถานีนอนามัย[4,6]

ศูนย์ที่ให้บริการผ่านทางโทรศัพท์ ได้แก่ ศูนย์ประชาบดี หรือ สายด่วน 1300 สถาบันจิตวิทยาออนไลน์ มูลนิธิศูนย์ฮอตไลน์ ได้มีรูปแบบการดูแลและการให้คำปรึกษาแนะนำผู้ที่ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว โดยให้คำปรึกษาแนะนำและการพัฒนาคุณภาพผู้หญิง และการให้คำปรึกษาแนะนำผู้ที่ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว (Crisis counseling for Abused Victims) โดยให้การ

บริการปรึกษาทางโทรศัพท์[4,6,23] ซึ่งรูปแบบการดูแลมุ่งเน้นการคุ้มครองผู้ถูกระทำรุนแรงในครอบครัว เน้นดูแลให้ความปลอดภัยทั้งด้านร่างกายและจิตใจก่อนเป็นสิ่งแรก หลังจากปลอดภัยแล้วจึงมาใช้วิธีการหาแนวทางแก้ปัญหาหรือหาทางออกร่วมกัน โดยใช้การปรับความเชื่อ ทศนคติของผู้ที่ถูกกระทำรุนแรงใหม่ เน้นความเท่าเทียมระหว่างเพศ เสริมสร้างความเชื่อมั่นในการเผชิญและจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้น [21]

การให้การช่วยเหลือโดยบ้านพักเด็กและครอบครัว ซึ่งจัดตั้งขึ้นในทุกจังหวัดทั่วประเทศ เพื่อเป็นสถานที่พักพิงชั่วคราวสำหรับเด็กและครอบครัว ที่ประสบปัญหาวิกฤติ มีบริการให้คำแนะนำปรึกษา ให้การคุ้มครองสวัสดิภาพ และจัดบริการขั้นพื้นฐานให้กับผู้ประสบปัญหา รวมทั้งประสานความช่วยเหลือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ปัจจุบันมีจำนวน ๗๖ แห่งในทุกจังหวัดทั่วประเทศ นอกจากนี้ ยังมีบ้านพักฉุกเฉิน องค์กรพัฒนาเอกชนที่เปิดให้บริการ เช่น บ้านพักฉุกเฉินของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีฯ[4] ผู้ถูกระทำรุนแรงในครอบครัวที่มารับบริการส่วนใหญ่ มักมาด้วยการถูกทำร้ายร่างกาย และได้รับความรุนแรงทางด้านจิตใจ เด็กที่ถูกกระทำรุนแรงอาจถูกปล่อยปละละเลย ขาดความรักความอบอุ่น จากการที่พ่อแม่ใช้ความรุนแรง ไม่เข้าใจเด็ก เด็กผู้หญิงบางคนอาจถูกล่วงละเมิดหรือถูกระทำรุนแรงทางด้านเพศ โดยการถูกลวนลาม ช่มชู้ บังคับขายบริการทางเพศ และตั้งครมไม่พึงประสงค์ ผู้หญิงที่ถูกกระทำรุนแรงในครอบครัวอาจเกิดจากสาเหตุที่สามมีภรรยาใหม่หรือมีภรรยาน้อย ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่ได้รับการดูแลจากลูก ถูกปล่อยปละละเลย ถูกกระทำจากลูกและสมาชิกในครอบครัว [6]

ดังนั้นการดูแลผู้ถูกระทำรุนแรงในครอบครัวนั้น ในลำดับแรกจะเน้นการดูแลให้ความปลอดภัยทั้งด้านร่างกายและจิตใจก่อนเป็นสิ่งแรก หลังจากปลอดภัยแล้วจึงมาใช้วิธีการหาแนวทางแก้ปัญหาหรือหาทางออกร่วมกัน โดยใช้การปรับความเชื่อ ทศนคติของผู้ที่ถูกกระทำรุนแรงใหม่ โดยเน้นความเท่าเทียมระหว่างเพศ เสริมสร้างความเชื่อมั่นในการเผชิญและจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้น การปรับความคิดและพฤติกรรม เป็นการบำบัดวิธีหนึ่งที่สามารถช่วยให้ผู้ป่วยมีความนึกคิดดีขึ้น มีความนึกคิดต่อเหตุการณ์ร้ายที่เกิดขึ้นกับตนเองในทิศทางบวก ซึ่งหลักการช่วยเหลือ จะใช้วิธีการให้ตรวจสอบความรู้สึกของตนเอง ว่ารู้สึกอย่างไรต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยให้มองตามสถานการณ์ความจริง ให้โอกาสในการระบายออกทางอารมณ์เมื่อมีความโกรธ ช่วยจัดการภาวะซึมเศร้าที่เกิดขึ้น ให้มีทางเลือกและโอกาสในการตัดสินใจ ให้กำลังใจและช่วยแนะนำแหล่งช่วยเหลืออื่นๆ สำหรับการให้ความรู้ การสร้างแรงจูงใจ และการวางแผนเพื่อแก้ปัญหา เป็นสิ่งสำคัญในการฟื้นฟูสภาพจิตใจของผู้ถูกระทำรุนแรงให้กลับสู่ภาวะปกติ สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุข

การบำบัดช่วยเหลือผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว

ข้อมูลจากหนังสือเรื่อง เรื่องของผู้ชายจากสายด่วนสุขภาพบุรุษ ที่กล่าวถึงผู้ชายเข้ามาใช้บริการจากโครงการให้บริการปรึกษา แนะนำและจิตบำบัดสำหรับผู้ชายที่ขอใช้ความรุนแรง ควบคุมตนเองไม่ได้ แต่ยังต้องการที่จะใช้ชีวิตร่วมกับครอบครัวอย่างปกติ ไม่ต้องการทำร้ายผู้หญิงที่เป็นภรรยา โดยโทรศัพท์เข้ามาปรึกษา และนัดมาพบเพื่อขอรับบริการให้การปรึกษา แนะนำ และจิตบำบัดที่ศูนย์ฮอทไลน์ ที่ให้บริการโดยนักจิตวิทยา [24] สำหรับรูปแบบการบำบัดผู้กระทำความรุนแรง ได้มีการบำบัดให้ในผู้ที่กระทำความรุนแรงที่เป็นผู้ต้องขัง โดยการบำบัดจะเน้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมให้ดีขึ้น ลดพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงลง โดยใช้แนวคิดที่ว่าชีวิตที่มีอิสระมากเกินไปเป็นสิ่งไม่ดี ผู้ที่กระทำความรุนแรงต้องมีความมุ่งมั่น โดยการสร้างแรงจูงใจ ให้ผู้กระทำความรุนแรงรู้สึกมุ่งมั่นไปกับเรื่องของการเงินหรือเศรษฐกิจในครอบครัว และสร้างควมมีคุณค่าในตนเอง ที่จะช่วยส่งเสริมให้ผู้กระทำความรุนแรงที่สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้ จากนั้นส่งเสริมให้ผู้กระทำความรุนแรงที่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้เป็นต้นแบบให้กับผู้อื่น และมีความกล้าในการที่จะนำเสนอประสบการณ์ของตนไปแลกเปลี่ยนกับบุคคลอื่น[23,25] โดยในกรณีที่ผู้กระทำความรุนแรงที่เป็นผู้กระทำความผิด จำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือจากสถานบริการเฉพาะทาง เช่น โรงพยาบาล สำนักงานคุมประพฤติจะประเมินว่าผู้กระทำความผิดต้องการความช่วยเหลือโดยเจ้าหน้าที่ซึ่งมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านหรือไม่ หากมีความต้องการหรือมีความจำเป็นที่ต้องได้รับการช่วยเหลือ ก็จะดำเนินการประสานงานเพื่อส่งตัวให้เข้ารับการรักษาต่อไป

แนวทางในการป้องกันและแก้ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

สำหรับแนวทางในการป้องกันและแก้ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวนั้น หากจะป้องกันปัญหาความรุนแรงจากครอบครัว ควรเริ่มจากการให้ความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องครอบครัว ให้สามารถอบรมเลี้ยงดูลูกผู้ชายและลูกผู้หญิงให้ได้รับความเสมอภาค ปรับเปลี่ยนทัศนคติโดยไม่ให้มองว่าปัญหาความรุนแรงในครอบครัวเรื่องส่วนตัว การทำให้ทุกภาคส่วนในสังคมควรมีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหา รวมทั้งให้สื่อมวลชนช่วยรณรงค์การป้องกันปัญหา โดยเสนอข่าวที่เป็นกลางและชักชวนให้คนในสังคมตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น ก็จะช่วยแก้ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวได้[1] การปรับเปลี่ยนเจตคติ ทัศนคติดั้งเดิม และค่านิยม เป็นข้อท้าทายซึ่งต้องอาศัยเวลาและต้องกระทำอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ประเทศไทยจึงได้ให้ความสำคัญในการรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อเด็ก และสตรี รวมทั้งสร้างความตระหนักว่าประเด็นความรุนแรงในครอบครัวเป็นประเด็น

สาธารณะ โดยเสริมสร้างทัศนคติให้สังคมตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าวไม่ใช่เรื่องส่วนบุคคลรวมทั้งให้ความร่วมมือดูแลและแจ้งเมื่อพบเห็น

สรุป

ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวยังคงมีอยู่เรื่อยมา ซึ่งมาจากความเชื่อของสังคมแต่ดั้งเดิมเกี่ยวกับความไม่เท่าเทียมกันระหว่างหญิงกับชาย เป็นปัญหาทางสังคมที่คุกคามต่อชีวิตและทรัพย์สิน เป็นการใช้อำนาจและกำลังขู่ขู่ภัย ก้าวร้าว ทำร้าย ต่อบุคคลอื่น มีความผิดทั้งทางศีลธรรม มนุษยธรรม กฎหมาย ขัดและละเมิดต่อสิทธิมนุษยชนสิทธิผู้หญิงและเด็ก ซึ่งต่างมีความเสมอภาคทัดเทียมกัน จากปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่กล่าวมาทั้งหมด พบว่าปัญหาความรุนแรงในครอบครัวส่วนใหญ่เป็นปัญหาความรุนแรงที่สามีกระทำต่อภรรยา โดยความรุนแรงนั้นจะมีลักษณะแตกต่างกันออกไป ซึ่งความรุนแรงนี้อาจมาจาก ความเชื่อ ทัศนคติ ค่านิยม วัฒนธรรม ปัญหาด้านเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังอาจรวมถึงการดื่มของมึนเมาหรือใช้สารเสพติดร่วมด้วย[3, 4, 6, 12] ซึ่งผลกระทบที่เกิดจากความรุนแรงในครอบครัว นอกจากจะกระทบต่อการบาดเจ็บด้านร่างกายและจิตใจ ยังกระทบต่อสังคมอีกด้วย เพราะในครอบครัวที่มีปัญหาความรุนแรง สมาชิกทุกคนในครอบครัวย่อมได้รับผลกระทบนี้มากน้อยแตกต่างกันไป ดังนั้นการป้องกันและแก้ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ควรเริ่มจากการให้ความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องครอบครัว อบรมเลี้ยงดูลูกผู้ชายและลูกผู้หญิงให้ได้รับความเสมอภาค สร้างความเท่าเทียมระหว่างเพศให้เกิดขึ้น สมาชิกแต่ละคนควรปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของตนให้เหมาะสม และสังคมควรปรับเปลี่ยนทัศนคติโดยไม่ให้มองว่าปัญหาความรุนแรงในครอบครัวเรื่องส่วนตัว หน่วยงานทุกภาคส่วนในสังคมควรมีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหา รวมทั้งให้สื่อมวลชนช่วยรณรงค์การป้องกันปัญหาเหล่านี้ด้วย

สำหรับแนวทางหรือรูปแบบการดูแลผู้ที่ถูกกระทำความรุนแรงที่มีอยู่ ส่วนใหญ่เป็นการให้บริการปรึกษาจากองค์กรอิสระหรือมูลนิธิ โดยที่หน่วยงานราชการ เช่น โรงพยาบาลจะให้บริการที่ศูนย์พึ่งได้ โดยมีพยาบาลประจำศูนย์เป็นผู้ให้บริการปรึกษา ซึ่งเน้นให้บริการผู้ที่ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวเป็นส่วนใหญ่[4, 6, 23] และการช่วยเหลือผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวนั้นเกือบทุกสถานบริการจะเน้นเรื่องการดูแลให้ความปลอดภัยทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ฟ้นฟูสภาพจิตใจของผู้ถูกกระทำความรุนแรงให้กลับสู่ภาวะปกติ จากนั้นจึงมาใช้หลักการปรับความเชื่อและทัศนคติของผู้ที่ถูกกระทำรุนแรงใหม่ โดยเน้นความเท่าเทียมระหว่างเพศ เสริมสร้างความเชื่อมั่นในการเผชิญปัญหาและจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้น ให้ทางเลือกและโอกาสในการตัดสินใจ ให้กำลังใจและช่วยแนะนำแหล่งช่วยเหลือ ให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุข ซึ่งถือเป็นหลักการที่ดี

ในทางตรงข้ามการบำบัดหรือการให้การช่วยเหลือผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว พบว่ารูปแบบการช่วยเหลือผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวนั้นยังมีค่อนข้างน้อย มีเพียงการให้บริการทางโทรศัพท์และการบำบัดสำหรับผู้กระทำความรุนแรงที่กระทำผิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 เป็นส่วนใหญ่ [25] ซึ่งอาจเป็นเพราะผู้ที่กระทำความรุนแรงในครอบครัวส่วนใหญ่ ไม่เห็นว่าพฤติกรรมเหล่านั้นเป็นปัญหาที่ควรได้รับการบำบัดหรือปรับเปลี่ยนให้ดีขึ้น ซึ่งหากภาครัฐหรือหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องมองประเด็นนี้เพิ่มเติม อาจหาแนวทางในการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว โดยเน้นที่ผู้กระทำความรุนแรงโดยตรง ซึ่งสถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัวทางสังคมไทย ยังไม่มีการเปิดเผยเรื่องนี้อย่างจริงจัง ทำให้รัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขาดข้อมูลที่จะใช้ในการวางแผน ป้องกันและลดอุบัติเหตุการเกิดความรุนแรงในครอบครัวหรือป้องกันการเกิดการกระทำผิดซ้ำ ซึ่งจากการวิเคราะห์ข้อค้นพบที่เกี่ยวกับปัญหาการกระทำความรุนแรงในครอบครัว พบว่าข้อค้นพบส่วนใหญ่ ล้วนนำมาจากการศึกษาจากผู้ที่ถูกกระทำความรุนแรงจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง และศึกษาจากหน่วยงานต่างๆที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยพบว่าข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวยังมีไม่มากนัก ทั้งยังเป็นปัญหาที่เรื้อรังที่ยังได้รับการแก้ไขน้อย ดังนั้นทำความเข้าใจถึงสิ่งที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็น ความคิด ทศนคติ พฤติกรรม หรือสาเหตุที่ทำให้ต้องกระทำความรุนแรงกับคนในครอบครัวจากผู้กระทำความรุนแรงโดยตรง น่าจะอธิบายสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นได้ และนำข้อเท็จจริงที่ได้จากผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด มาสู่แนวทางในการลดปัญหาหรือแก้การปัญหาการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

เอกสารอ้างอิง

1. อภิญา เวชชัย. (2546). *สภาวะการณ์ของเด็กเยาวชนและครอบครัวและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
2. ภาสุรี เอี่ยมทิม. (2548). *ทัศนะของคู่สมรสในชุมชนเมืองต่อแนวทางการป้องกันและแก้ไข ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว*, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
3. ปรีชา อุบัยคิน. (2538). *แนวการวิเคราะห์ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว*. *วารสารสุโขทัย ธรรมาธิราช* 8(3): 99-107.
4. สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. (n.d.) *รายงานสถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัวผ่านเว็บไซต์*. เข้าถึงเมื่อ 27 พฤษภาคม 2555, จาก <http://www.violence.in.th/publicweb>

5. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (n.d.) พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550. เข้าถึงเมื่อ 27 พฤษภาคม 2555, จาก <http://www.krisdika.go.th>
6. สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. (2553). รายงานข้อมูลสถานการณ์ด้านความรุนแรงของประเทศไทยและตามมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ประจำปี 2551-2552, น.3,21,32-33
7. กรมสุขภาพจิต. (2552). แนวทางปฏิบัติเพื่อการช่วยเหลือเด็กสตรีและบุคคลในครอบครัว. กรุงเทพฯ: กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ.
8. สำนักพัฒนาระบบบริการสุขภาพ. (2549). แนวทางปฏิบัติช่วยเหลือเด็กและสตรีที่ถูกกระทำรุนแรงในเครือข่ายระดับจังหวัด. นนทบุรี: โรงพิมพ์พระธรรมขันธ์.
9. ยงยุทธ แสงประสิทธิ์. (2553). ความรุนแรงในครอบครัวกับการป้องกันปัญหาในระดับชุมชน. วารสารวิชาการศิลปศาสตร์ประยุกต์ (มกราคม-มิถุนายน 2553): 34.
10. Dorothy Stroh Becvar & Raphael J. Becvar. (1996). *Family Therapy: A Systematic Integration*. Boston : Allyn and Bacon.
11. สำนักงานบริการสาธารณสุข. (2553). ข้อมูลให้บริการช่วยเหลือเด็กและสตรีที่ถูกกระทำรุนแรงของศูนย์พึ่งได้ ปี พ.ศ. 2553. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข.
12. วชิรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุลและคณะ. (2546). รายงานการวิจัยการประเมินกระบวนการยุติธรรมในการคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลที่ได้รับความรุนแรงในครอบครัว. นนทบุรี: สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.
13. กฤตยา แสงเจริญ. (2545). ความเชื่อในบทบาททางเพศในสามีที่กระทำรุนแรงต่อภรรยา. วารสารพยาบาลศาสตร์และสุขภาพ 25(1): 25-32.
14. วรณวิมล วิเชียรฉาย. (2546). ความรู้ทัศนคติต่อปัญหาการกระทำรุนแรงในครอบครัวและการปฏิบัติของแพทย์และพยาบาลในหน่วยงานอุบัติเหตุฉุกเฉินของโรงพยาบาลของรัฐในจังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.
15. ลักษณะรา จรรย์ยานนท์. (2549). การใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวในชุมชนแออัดเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
16. วัจนา เปี้ยบังเกิด. (2551). เรื่องเล่าจากประสบการณ์...การก้าวพ้นจากความรุนแรงในครอบครัว. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

17. กิติวิภา สุวรรณรัตน์, (2545). การสร้างพลังอำนาจในตนเองของสตรีที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ศึกษาเฉพาะกรณี ศูนย์พิทักษ์สิทธิสตรีมูลนิธิเพื่อนหญิง. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
18. สมณิต คำมงคล. (2548). ความไม่เสมอภาคทางเพศด้านกฎหมาย กรณีปัญหาความรุนแรงในครอบครัว. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
19. กุหลาบแก้ว ภูเฝ้าพันธุ์. (2552). ผลกระทบจากการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ความรุนแรงในครอบครัว : ศึกษาพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
20. นสพ.ไทยรัฐ, ความรุนแรงในครอบครัว-ท้องไม่พร้อม. เข้าถึงเมื่อ 27 พฤษภาคม 2555, จาก <http://www.thairath.co.th/content/edu/205196>
21. Carson BEW. (1997). Stress and coping approach to intervention with abused women. *Journal of Family Relations* 46(3): 291-297.
22. Emily F.Rothman, Alexander Butchart, Magdalena Cerdá. (2003). *Intervening with Perpetrators of Intimate Partner Violence: A Global Perspective*. Geneva: World Health Organization.
23. อรอนงค์ อินทรจิตร และ นรินทร์ กรินชัย. (2542). ผู้หญิงและเด็ก:เหยื่อความรุนแรงในครอบครัว. กรุงเทพฯ: สถาบันจิตวิทยาออนไลน์.
24. อรอนงค์ อินทรจิตร และ นรินทร์ กรินชัย. (2543). เรื่องของผู้ชายจากสายด่วนสุขภาพบุรุษ. กรุงเทพฯ: สถาบันจิตวิทยาออนไลน์.
25. ณัฐยานันท์ กฤติพงษ์สกุล. (2548). การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและบุคลิกภาพของผู้ต้องขังที่เข้ารับการอบรมโครงการโปรแกรมการแก้ไขผู้กระทำผิดที่ใช้ความรุนแรงในครอบครัว กรณีศึกษาเรือนจำกลางคลองเปรม. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.